

Smiljan Dragan Kožul: EVOLUZIONE DELLA DOTTRINA CIRCA L'ESSENZA DEL MATRIMONIO DAL C.I.C. AL VATICANO II, Collana »Presenza culturale« Vol. VI, Edizioni L.I.E.F., Vicenza 1980, 333 str.

Studija *Evoluzione della dottrina circa l'essenza del matrimonio dal C.I.C. al Vaticano II* je zapravo doktorska dizertacija koju je autor izradio pod vodstvom profesora kanonskog prava G. Belluco na papinskom ateneju Antonianum u Rimu. Smiljan Dragan Kožul rođen je u Turčinovićima u Hercegovini. Postavši svećenikom hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda u Zagrebu, tri godine predaje na Filozofsko-teološkom franjevačkom učilištu na Trsatu-Rijeka, a zatim studira crkveno pravo na spomenutom Ateneju gdje i postiže naslov doktora. Odmah po završetku studija pozvan je za profesora kanonskog prava na Antonianum, a uz to obavlja i službu branitelja ženidbenog veza pri Kongregaciji za sakramente i bogoštovlje.

Ženidba sadrži bitna društvena, duhovna i fizička dobra i vrijednosti pa stoga izaziva veliko zanimanje kod ljudi. Naime, »spas osobe te ljudskog i kršćanskog društva usko je povezan sa sretnim stanjem u bračnoj i obiteljskoj zajednici« (GS 47). Teško je odrediti, kako nam uostalom i povijest potvrđuje, koji su bitni elementi ženidbe — elementi koji bi adekvatno i u potpunosti izražavali tu stvarnost sa svim njezinim bogatstvima i složenostima.

Pisac ovom knjigom, kako to ističe u *Uvodu* (str. 41—42), želi ponajprije dati sintezu o biti ženidbe i kako ona proizlazi iz službenih crkvenih dokumenata i iz spisa kanonista, pisanih poslije objavljivanja *Codex Iuris Canonici* pa do 1962. Da bi zatim, uspoređujući različite momente nauke o biti ženidbe, odgovorio na pitanje da li postoji određeni razvoj te nauke.

U *prvom dijelu* (str. 43—135) Smiljan Kožul izlaže, pozivajući se neprestano na tumačenja biblijskih znanosti, nauku Svetoga pisma — kako Starog tako i Novog zavjeta — o biti ženidbe. Iako izneseno ukratko, to je ipak bilo nužno jer se tako najbolje osvijetljaju temelji nauke o ženidbi kako je objavljena od Boga. Biblija, premda ne govori o ženidbi, gotovo u svim knjigama sistematski iznosi elemente iz kojih možemo izvesti nauku

o naravi i bitnim svojstvima ženidbe. Ženidba kako nam je prikazuje objava je veliki misterij, sakrament. Ona je jedinstvena, nerazrješiva; stvarnost »terrena e sacra« (str. 135).

Vrlo je interesantan *drugi dio* studije (str. 137—208), u kojem se ponajprije govori u čemu se sastoji bit ženidbe prema kanonima CIC, da bi se zatim prikazala kanonistička nauka od njegovog proglašenja 1917. do 1962.

CIC poima brak kao bilateralni ugovor. Kako ističe kan. 1081 § 1, najbitnija bit braka iscrpljuje se ili postovječuje s predavanjem i primanjem prava na tijelo s obzirom na čine prikladne za rađanje djece. Valjanost ili nevaljanost braka ovisila je o tome da li su supruzi u činu privole formalno bili spremni izvršiti to predanje i primanje. Tu se bit ženidbenog veza pokazuje u tjelesno-biološko-fiziološko-prokreativnoj perspektivi, dok drugi bitni elementi ženidbe, koji su objavljeni u Bibliji kao npr. »communitas vitae«, nisu niti spomenuti. Razvoj općenito teoloških, a posebno egzegetskih, psiholoških, antropoloških, bioloških... znanosti pokazao je siromaštvo i neodrživost takvog poimanja ženidbe. I zato su posve razumljive opravdane reakcije i intenzivnija istraživanja, o čemu pisac govori u daljnjem izlaganju.

U razdoblju od 1917. do 1962. uglavnom među znanstvenicima opažamo dvije struje. Jedna, brojnija i podržavana od učiteljstva Crkve, pokušavala je polazeći od CIC protumačiti i produbiti nauku o biti ženidbe; druga pak struja nastoji na razne načine prevladati poimanje o biti ženidbe kako se nalaze u *Codexu*. Autor u vezi s tim ukratko izlaže nauku o naravi, ciljevima i bitnim svojstvima ženidbe kod nekolicine značajnijih predstavnika u Italiji (Camillo Viglino, Luigi Cornaggia Medici, B. Brugi, V. Miceli, E. Di Robilant, F. Vassalli) i u Njemačkoj (Herbert Doms i Bernardin Krempel), kao i opomene i osude crkvenog učiteljstva. Istina je da su ovi pokušaji pretjerali i pokazali se negativnima, no bez dvojbe treba im priznati i stanovite zasluge. Naime, tada započinju s jedne strane dublja istraživanja o zajedništvu života bračnih drugova, a s druge neodgodivo suočavanje tradicionalne nauke o ženidbi s novim spoznajama — o čovjeku, obitelji, društvu — koje nastaju početkom ovog našeg stoljeća.

Treći, završni dio ove studije (str. 209—323), koji je po sadržaju najinteresantniji i najaktualniji, Smiljan Kožul posvećuje nauci o ženidbi kako je prikazana u dokumentima Drugog vatikanskog koncila.

Ponajprije iznosi iter, to jest povijest koncilskog teksta — rasprave, nastojanja i teškoća sa kojima su se susretali koncilski oci da malo-pomalo stvore novu koncepciju ženidbe — počevši od tekstova koje su pripremile razne komisije, pa do definitivnog teksta o braku i obitelji koji se nalazi osobito u pastoralnoj konstituciji *Gaudium et spes*, brojevi 47—52. U daljnjem izlaganju daje se kratak pregled žive pokoncilske rasprave i nabrajaju se glavne karakteristike teksta. U prvom redu Koncil je htio osvjetliti glavne istine, dati opće smjernice o braku, ne ulazeći u pojedinosti, a u pastoralnom stilu upućenom i razumljivom svim ljudima. Tekst o braku ima doktrinarno značenje. Slijedeće bitno obilježje koncilskog teksta je njegova posvemašnja zasnovanost na Bibliji. Najveća novost sastoji se u tome što se u tekstu brak promatra s personalističko-egzistencijalnog stanovišta i na taj način dolaze do izražaja najrazličitije vrijednosti braka. Važno je spomenuti da koncilski oci umjesto 'contractus matrimonialis' upotrebljavaju 'foedus coniugalis'. Dakle, brak nije trgovina da bi ga se označavalo riječju 'ugovor', nego posvemašno ujedinjenje sudbina i života muža i žene koje se označuje kao 'savez'. Kao što je Božji savez s izabranim narodom i Kristov sa Crkvom savez vjernosti, tako je i brak savez jedinstva, nerazrješivosti i posvemašnje ljubavi. Treba također spomenuti da Koncil izostavlja hijerarhični poredak ciljeva braka. Na kraju ovog trećeg dijela knjige autor odgovara na pitanje: što naučava Koncil u *Gaudium et spes* br. 47—52 o biti braka? — U ovoj konstituciji prevladano je tjeskobno poimanje braka kako ga shvaća C I C gdje je bit poistovjećena s predavanjem i primanjem prava na tijelo s obzirom na čine prikladne za rađanje djece. Mnogi su teolozi i pravnici u šali govorili da se brak prema *Codexu* može nazvati 'fabrica angelorum'. Naime, Drugi vatikanski koncil proširuje bitni objekt bračnog sjedinjenja, tvrdeći da se bit braka sastoji u *intimnoj zajednici života i ljubavi supruge koja je po svojoj naravi usmjerena rađanju i*

odgajanju potomstva, te uzajamnom pomaganju. Da je 'zajedništvo života' ona najintimnija bit braka vidi se iz tvrdnje: »Brak nije ustanovljen samo za rađanje djece... Zbog toga i kad nema djece... brak ostaje kao zajednica i zajedništvo čitavog života...« (GS br. 50). Pisac zaključuje da je najveći doprinos Koncila na području nauke o braku upravo u tome što je ustvrdio da zajedništvo života supruge spada u samu bit ženidbe.

Smiljan Dragan Kožul pokazao se u ovoj svojoj prvoj knjizi vrsnim znanstvenim radnikom, što pokazuje i sama činjenica da mu je rad uvršten u niz 'Presenza culturale' ed. L.I.E.F. Knjiga s bogatom bibliografijom (str. 15—31) od izvanredno je velike važnosti ponajprije za pravo, a zatim za teologiju i povijest. U njoj je dana nova i potpunija sinteza o razvoju nauke o biti ženidbe u razdoblju od C I C do Drugog vatikanskog koncila; ova studija daje nove spoznaje, potiče na daljnja istraživanja i primjene na pravno-praktičnom polju, pripremajući tako novi, bolji zakonik Crkve. Spomenimo još vrlo lijep omot i opremu ove knjige pa da bude opravdano preporučena svima koji se bave tom problematikom.

Završavajući ovaj prikaz čestitamo autoru i želimo da nastavi znanstveno-istraživački rad, pišući također hrvatskim jezikom kako bi znanstvena dostignuća bila dostupnija većem broju naših ljudi.

Matija BERLJAK

JEZUSOVA BLAGOVEST. Prevod evangelijev po grškem izvorniku ekumenske znanstveno-kritičke izdaje THE GREEK NEW TESTAMENT, Stuttgart 1975. Preveo dr France Rozman, Ljubljana 1979, strana 311.

U pet godina Slovenci su dobili pet izdanja prijevoda Svetoga pisma Novoga zavjeta: 1) Ekumensko Sveto pismo (Ljubljana 1974), 2) Evangelij in apostolska dela (Lj 1977), 3) Sveto pismo Nove zaveze (Lj 1977), 4) Evangelij in apostolska dela (Celovec 1977), 5) Jezusova Blagovest (Lj 1979). Za Ekumensko izdanje komentar i tumačenje dao je prof. dr Ivan Rupnik i to na temelju izdanja koje je izišlo prije toga (prof. Andrej Snoj). A pretposljednje izdanje (Sveto pismo Nove zaveze. Evangelij in apostolska dela) priredio je sa svojim suradnicima prof.